

VYŠŠÍ ROSTLINY
KRYTOSEMENNÉ

čeleď

HLUCHAVKOVITÉ

Miluše Zbraňková
ZŠ Brodek u Přerova
přírodopis 7. třída
OPVK EU PŠ PŘ 022 - XXVI.

hluchavka bílá

Hluchavkovité, dříve "pyskaté", je dnes velmi rozsáhlá čeleď bylin i dřevin. Mnohé druhy jsou využívány jako koření, další z nich patří mezi známé léčivé byliny, a některé se pěstují jako okrasné květiny.

Znaky - čtyřhranná lodyha

- vstřícné postavení listů na stonku
- květy mají kalich a korunu, která je srostlá a tvoří dolní a horní pysk

Hluchavkovité jsou rozšířeny po celém světě nejčastěji jako planě rostoucí v teplém klimatu. Najdeme je na otevřených stanovištích, v křovinách, podél vodních toků, ale i v horách.

hluchavka nachová

hluchavka pitulník

Opylování zejména brzy zjara obstarávají včely, později v létě vosy i motýli. Některé druhy plodů hluchavkovitých jsou potravou ptáků, jiné plody mají okřídlená ústrojí a jsou roznášeny větrem. Hluchavka bílá je léčivka.

Nejznámější léčivky

Mateřídouška vejčitá - u nás nejvíce rozšířená, s aromatickými květy. Léří trávicí potíže, koliku, nadýmání i záněty v krku, uklidňuje psychiku, užívá se v čaji samostatně nebo ve směsích.

Máta peprná - velmi oblíbená pro svůj blahodárny účinek na trávení. Zmírňuje křeče, povzbuzuje vylučování trávicích šťav. Je aromatická, voní mentolem.

Meduňka lékařská - opět velmi známá, můžeme si ji pěstovat doma za oknem a mít ji vždy po ruce při potížích s nervy nebo bolestmi břicha.

Šalvěj lékařská - chutná hořce, slabý čaj ovlivňuje pocení, sušená se dává pod maso jako koření. Má protizánětlivé účinky / kloktání nálevu při bolestech v krku /.

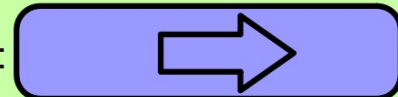

Levandule lékařská - vytrvalý keřík s charakteristickou vůní. Má úzké listy, stříbřitě šedé, plstnaté. Květy jsou fialové, modré, někdy růžové i bílé. Je vysoká až 60 cm, kvetoucí je ozdobou parků i zahrad. Obsahuje silice, třísloviny a další látky. Nálev z květu se přidává do koupele, sušená levandule je surovinou pro výrobu v kosmetickém průmyslu. Používá se v kuchyni jako součást provensálského koření. Květ z levandule zklidňuje a snižuje krevní tlak. Olej z levandule se používá k masážím.

KVÍZ!

1. Čeleď hluchavkovitých má tyto hlavní znaky
  - a) čtyřhranná lodyha, listy v přízemní růžici, květ tvoří pysk
  - b) čtyřhranná lodyha, listy vstřícné, květ tvoří pysk
  - c) čtyřhranný stvol, listy střídavé, květ tvoří pysk
2. Mezi rostliny hluchavkovité patří
  - a) mateřídouška vejčitá, levandule lékařská, máta peprná
  - b) máta peprná, měsíček lékařský, hluchavka bílá
  - c) šalvěj lékařská, máta peprná, mateřídouška vejčitá
3. Šalvěj lékařská má mimo jiné
  - a) dezinfekční účinky
  - b) pomáhá trávení
  - c) vliv na kvalitu spánku
4. Meduňku lékařskou můžeme využít zejména na přípravu
  - a) čaje s uklidňujícími účinky na trávení a nervy
  - b) čaje na výplachy ústní dutiny
  - c) obklady na bolesti kloubů

Řešení :

POZNÁŠ TEĎ UŽ TYTO ROSTLINY?

Přiřad' názvy k fotografiím!

hluchavka bílá

mateřídouška vejčitá

šalvěj lékařská

máta peprná

meduňka lékařská

hluchavka pitulník

Tento digitální učební materiál je vlastní prací autorky s použitím vlastních fotografií, fotografií Wikimedia Commons a programu Activ Inspire.

Zdroje: Wikipedie

Přírodopis 2 pro 7. ročník základní školy a nižší ročníky víceletých gymnázií
SPN Praha 1999, Vladimír Černík, Vítězslav Bičík, Ludmila Bičíková, Zdeněk Martinec

- strana 2 http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Lamium_album3_ies.jpg
http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Lamium_album_vitplister.jpg
- strana 3 http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Lamium_galeobdolon_bloemen.jpg
http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Lamium_purpureum_2_beentree.jpg
- strana 4 http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Thymus_pulegioides.jpg
http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Mentha_piperita.JPG
- strana 5 http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Melissa_officinalis01.jpg
http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Salvia_officinalis1.jpg
- strana 6 http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Lavandula_angustifolia-flowering.JPG